

۱۵۰۱۸۱۷

ماهیت و آثار حقوقی
قراردادهای مجوز بهره برداری
در حقوق ایران و حقوق تجارت بین الملل

مؤلفان:

سیلا طاهری

وکیل و دانشجوی دکتری حقوق خصوصی

سیده کریستاز شیبی

کارشناس ارشد حقوق تجارت بین الملل

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه : طاهری، شیلا،
عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور : ماهیت و آثار حقوقی قراردادهای مجوز بهره برداری
در حقوق ایران و حقوق تجارت بین الملل /
نویسندگان شیلا طاهری، سیده کویستان شریفی.

مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۶.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۷۹۴-۱

وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : اجازه نامه ها و پروانه ها — ایران — قراردادها
رابطه موضوع : مالکیت معنوی
شناسه افزوده : شریفی، سیده کویستان،
رده بندی : ۱۳۹۶ ب۴ / ۱۳۳۰ KMH
رده دیوید : ۳۴۳/۰۷۰۹۵۵ :
شماره کتابخانه : ۴۶۵۹۸۲۴ :

هرگونه تکثیر غیر قانونی یا قسری از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
رازد نگارنده را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

ماهیت و آثار حقوقی قراردادهای مجوز بهره برداری در حقوق ایران و حقوق تجارت بین الملل مؤلفان: شیلا طاهری، سیده کویستان شریفی

انتشارات مجد
چاپ اول : ۱۳۹۶
مطبع : ۵۰ نسخه
حق چاپ محفوظ و منتشر «مجد» است.
دفتر مرکزی مجد

تهران، میدان انقلاب تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ طبقه پنجم
تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۴۳۱۱۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۷۹۴-۱

ISBN: 978-600-193-794-1

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۵۰۳۴
شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸
فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید میرز حقوق کشور به طور منظم منتشر می شود.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
بخش اول: مفهوم مال و حقوق مالکیت فکری.....	۱۵
فصل اول: مفهوم مال و مالکیت.....	۱۵
مبحث اول: مفهوم مال.....	۱۵
گفتار اول: تعریف مال.....	۱۵
گفتار دوم: انواع مال.....	۱۹
بند اول: مادی.....	۲۰
بند دوم: غیر مادی.....	۲۰
مبحث دوم: مالکیت و شاخه آن.....	۲۱
گفتار اول: تعریف مالکیت.....	۲۱
گفتار دوم: صفات مالکیت.....	۲۴
بند اول: جامع و مانع بودن.....	۲۴
بند دوم: مطلق بودن.....	۲۶
بند سوم: دائمی بودن.....	۲۶
فصل دوم: حقوق مالکیت فکری.....	۳۱
مبحث اول: مفهوم حقوق فکری.....	۳۱
گفتار اول: تعریف حقوق فکری.....	۳۱
گفتار دوم: اقسام مالکیت فکری.....	۳۶
بند اول: حقوق مالکیت ادبی - هنری.....	۳۶
بند دوم: حقوق مالکیت صنعتی - تجاری.....	۳۸
مبحث دوم: مبانی محدود کننده حقوق مالکیت فکری.....	۳۹
گفتار اول: نظریه منفعت عمومی.....	۴۱
گفتار دوم: نظریه منع سوءاستفاده از اعمال حق.....	۴۲
مبحث سوم: قواعد حاکم بر قراردادهای مالکیت فکری.....	۴۳
گفتار اول: قراردادهای حقوق مالکیت صنعتی.....	۴۳
گفتار دوم: قراردادهای حقوق مالکیت ادبی، هنری و حقوق مجاور.....	۴۶

مبحث چهارم: قراردادهای مجوز بهره برداری.....	۴۸
گفتار اول: تعریف قراردادهای مجوز بهره برداری.....	۴۸
گفتار دوم: انواع قراردادهای مجوز بهره برداری.....	۵۲
بند اول: قراردادهای مجوز بهره برداری انحصاری.....	۵۲
بند دوم: قراردادهای مجوز بهره برداری غیر انحصاری.....	۵۲
بند سوم: قراردادهای مجوز بهره برداری فردی.....	۵۳
گفتار سوم: قراردادهای مجوز بهره برداری مربوط به مالکیت صنعتی.....	۵۴
بند اول: قراردادهای مجوز بهره برداری مربوط به اختراعات.....	۵۴
بند دوم: قراردادهای مجوز بهره برداری مربوط به علائم تجاری.....	۵۵
بند سوم: قراردادهای مجوز بهره برداری مربوط به حقوق ادبی و هنری.....	۵۷
بخش دوم: مبانی نظری و ماهیت حقوقی قراردادهای مجوز بهره برداری.....	۵۹
فصل اول: مبانی نظری قراردادهای مالکیت معنوی.....	۵۹
مبحث اول: نظریه ای در اراد مالکیت فکری.....	۵۹
گفتار اول: نظریه ای در حق فکری.....	۶۱
گفتار دوم: نظریه ای در حق فکری.....	۶۱
بند اول: حقوق مالکیت فکری مصادق حق انتفاع.....	۶۲
بند دوم: حقوق مالکیت فکری مصادق حق مالکیت.....	۶۳
گفتار سوم: نظریه ای در حق فکری.....	۶۹
مبحث دوم: ماهیت قراردادهای انتقال معنوی.....	۷۱
گفتار اول: انتقال قطعی و بیع.....	۷۲
گفتار دوم: انتقال قطعی و هبه.....	۷۹
فصل دوم: ماهیت حقوقی قرارداد مجوز بهره برداری.....	۸۲
مبحث اول: عاریه و قرارداد مجوز بهره برداری.....	۸۴
گفتار اول: عاریه.....	۸۴
گفتار دوم: مدت در قرارداد عاریه.....	۸۵
گفتار سوم: مقایسه قرارداد مجوز و بهره برداری و عاریه.....	۸۷
مبحث دوم: اجاره و قرارداد مجوز بهره برداری.....	۸۹

گفتار اول: اجاره.....	۸۹
گفتار دوم: ویژگی های عقد اجاره.....	۹۲
بند اول: لازم بودن عقد اجاره.....	۹۳
بند دوم: تملیکی، معوض و موقت بودن اجاره.....	۹۵
گفتار سوم: مقایسه قرارداد مجوز بهره برداری با اجاره.....	۹۷
بند اول: مجوز بهره برداری و اجاره اشیاء.....	۹۸
بند دوم: مجوز بهره برداری و اجاره اشخاص.....	۱۰۰
مبحث سوم: مجوز بهره برداری و حق انتفاع.....	۱۰۲
گفتار اول: تعریف حق انتفاع.....	۱۰۲
گفتار دوم: مدت در قراردادهای حق انتفاع.....	۱۰۸
بند اول: مورد.....	۱۰۸
بند دوم: رقب.....	۱۱۴
گفتار سوم: مقایسه قرارداد مجوز بهره برداری و حق انتفاع.....	۱۱۶
مبحث چهارم: قرارداد مجوز بهره برداری و ماده ۱۰ قانون مدنی.....	۱۱۸
مبحث پنجم: ماهیت قراردادهای مجوز بهره برداری در حقوق تجارت	
بین الملل.....	۱۲۶
بخش سوم: آثار حقوقی قراردادهای مجوز بهره برداری.....	۱۳۱
فصل اول: حقوق و تعهدات انتقال دهنده قرار مجوز بهره برداری.....	۱۳۱
مبحث اول: حقوق انتقال دهنده.....	۱۳۲
گفتار اول: دریافت حق امتیاز.....	۱۳۲
گفتار دوم: نظارت بر کیفیت تولید.....	۱۳۴
مبحث دوم: تعهدات انتقال دهنده.....	۱۳۶
گفتار اول: تعهد به تسلیم.....	۱۳۶
گفتار دوم: تعهد به تضمین.....	۱۴۱
فصل دوم: حقوق و تعهدات انتقال گیرنده در قراردادهای مجوز بهره برداری.....	۱۴۹
مبحث اول: حقوق انتقال گیرنده.....	۱۴۹
گفتار اول: برخورداری از استقلال.....	۱۴۹
گفتار دوم: حق انعقاد قرارداد مجوز بهره برداری دیگر.....	۱۵۲

۱۵۴	مبحث دوم: تعهدات انتقال گیرنده
۱۵۴	گفتار اول: پرداخت حق امتیاز
۱۵۶	گفتار دوم: بهره برداری مؤثر
۱۶۱	گفتار سوم: عدم بهره برداری بیشتر از حد معین
۱۶۵	گفتار چهارم: حفظ اسرار تجاری
۱۶۷	مبحث سوم: اثر ثبت قرارداد مجوز بهره برداری
۱۷۱	۱. جبهه فوری و پیشنهاد
۱۸۱	فهرست منابع

پیشگفتار

مجوز بهره‌برداری از حقوق مالکیت فکری در جهان رایج شده است و در بسیاری از کشورها در کشور ما هم تحت همین عنوان استفاده می‌شود. اما ماهیت این عمل حقوقی تاکنون مورد مناقشه بوده است. برخی چنین نظر داده‌اند که این مجوز نوعی سلب حق هستند بدین ترتیب که مجوز دهنده تعهد می‌کند در صورت نقض حق توسط طرف مقابل (مجوز گیرنده) علیه وی دعوای نقض حق مالکیت فکری اقامه ننماید. در حقوق ما پذیرش این نظر مشکل به نظر می‌رسد و ماهیت این مجوزها با برخی عقود معین شباهت دارد مثلاً ممکن است مجوز بهره‌برداری بر مبنای وکالت تلقی شود که در آن دارنده حق به طرف مقابل وکالت می‌دهد که حقش را اجرا کند یا اجاره به این صورت که اثر فکری برای مدت معینی اجاره داده می‌شود یا بیع که به موجب آن حق بهره‌برداری منتقل می‌شود. همچنین در این زمینه عقد عاریه هم قابل بررسی است. عقد صلح نیز می‌تواند قالبی برای مطالعه ماهیت مجوزهای بهره‌برداری حقوق مالکیت فکری باشد. به هر حال باید توجه داشت که مجوزهای ذکر شده نقاط افتراقی هم با عقود معینی که گفتیم دارند. پس باید دید که قالبی به بهترین صورت، ماهیت این مجوزها را توجیه می‌کند. نکته مهم دیگر این است که اگر هیچ یک از قالب‌های سنتی برای بیان ماهیت این مجوزها مناسب نباشند، لازم است به عقود نامعین متوسل شویم.

ضرورت انجام تحقیق در این است که چون نوع عقد مجوزهای حقوقی مشخص نیست این موضوع در قانون مبهم بوده و این مسئله باعث بوجود آمدن مناقشات بسیاری شده است. پس باید ماهیت و مخصوصاً آثار این

قراردادها مشخص و تبیین شود تا نقاط ضعف قوانین برطرف گردد. سوالات مهمی در این خصوص مطرح است، اینکه ماهیت حقوقی قراردادهای مجوز بهره‌برداری از حقوق مالکیت فکری چیست؟ و چه آثار حقوقی بر قراردادهای مجوز بهره‌برداری از حقوق مالکیت فکری مترتب می‌شود؟ در همین راستا و بر همین اساس، کتاب حاضر با استفاده از روش تحلیل توصیفی در دو بخش به بررسی ماهیت قراردادهای مجوز بهره‌برداری از حقوق مالکیت فکری و آثار آن پرداخته است. در بخش اول، فصل اول به تبیین مفهوم مال و مالکیت و فصل دوم، به حقوق مالکیت فکری اختصاص دارد. در بخش دوم، در فصل اول مبنای نظری قراردادهای مالکیت معنوی و در فصل دوم، ماهیت حقوقی قراردادهای مجوز بهره‌برداری بررسی شده است. در بخش سوم، تحت عنوان، آثار قراردادهای مجوز بهره‌برداری در فصل اول، حقوق و تعهدات انتقال دهنده قراردادهای مجوز بهره‌برداری و در فصل دوم، حقوق و تعهدات انتقال گیرنده در قراردادهای مجوز بهره‌برداری تبیین و تحلیل شده است. نتایج تحقیق در زمینه ماهیت قراردادهای مجوز بهره‌برداری حاکیست این قراردادها خصوصی و تابع ماده ۱۰ قانون مدنی است. اگرچه دارنده مال فکری به هر میزان که بخواهد می‌تواند به بهره‌بردار حق استفاده بدهد، اما با توجه به این که معمولاً اشخاص بر مبنای اذن قابل رجوع تجارت خود، اینها نمی‌کنند و نیز تملیک منفعت مال فکری با توجه به این که موضوع ایجاب می‌کند عین باشد، ممکن نیست، می‌توان ماهیت این قرارداد را اعطای حق استفاده فناوری در چارچوب قرارداد و توافق فی‌مابین طرفین دانست. در خصوص آثار قراردادهای مجوز بهره‌برداری نیز باید گفت که تعهداتی و حقوقی برای صرفین انتقال دهنده و انتقال گیرنده به وجود می‌آورد. دریافت حق امتیاز، نظارت بر کیفیت تولید از حقوق انتقال دهنده و تعهد به تسلیم و تعهد به تضمین از تعهدات می‌باشد. برخورداری از استقلال نیز از حقوق انتقال گیرنده و پرداخت حق امتیاز، بهره‌برداری مؤثر و عدم بهره‌برداری بیشتر از حد معین از تعهدات وی می‌باشد. در خصوص عینی و یا فکری بودن ماهیت اموال فکری اختلاف نظر وجود دارد، اما علی‌رغم تمام اختلاف نظرات موجود در این زمینه، آنچه بیشتر حائز اهمیت

می‌باشد، آن است که موضوع حقوق فکری، غیر مادی بوده و امکان انتقال حقوق مالی پدیدآورنده در هر دو فرض مذکور وجود خواهد داشت. دارنده حق فکری گزینه‌های متفاوتی جهت بهره‌گیری از حق خود داراست. نخستین گزینه آن است که وی با تدارک کلیه شرایط و امکانات تجاری، فنی و مالی و.... خود، حقش را مورد بهره‌برداری قراردهد و راه دیگر آن است که حقوق مالکیت فکری، خود را به دیگری انتقال دهد.

www.ketab.ir